

RIJEČ

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historijuBroj 54
Godina XXVII
Novembar, 2022.
[str. 297-302]

© Monos 2022

Mehmedalija Beganović Liska ("Babo"): Ratne i patriotske pjesme (izbor)

Redakcijska napomena

U ovom prilogu donosimo izbor patriotskih pjesama gračaničkog autora Mehmedalije Beganovića Liske, od kojih je samo nekoliko objavljeno i tokom rata uglazbljeno, dok se većina nalazi u njegovoj nesređenoj rukopisnoj zbirci. Izbor pjesama je redakcijski, kao i uvodna napomena koju donosimo uz ove stihove bez pretenzija da o njima damo svoj konačni sud.

Editor's note:

In this contribution we present a selection of patriotic songs from the Gračanica author Mehmedalija Beganović Liska, of which only a few were published and performed with music during the war, while most are in his unpublished manuscript selection. The choice of songs was an editorial decision, as well as the introductory note without any pretensions to give a final review of these verses

UVODNA NAPOMENA

Mehmedalija Beganović, poznat po nadimku Liska – rođen je u Gračanici 1945. godine, po zanimanju socijalni radnik, od prvih dana agresije aktivno se uključio u odbranu Bosne, bio je omiljen i popularan među borcima. (detaljnije iz životopisa: u rubrici „Glosar novih autora“ u ovom broju našeg časopisa). Po vlastitom priznanju, još od djetinjstva volio je čitati knjige, općenito je pokazivao interesovanje za pisanu riječ, iskazujući poseban smisao za poeziju. Nekoliko pjesama kasnije će objaviti na stranicama dobojskog "Glasa komuna", lista koji je na svojim stranicama uvijek imao prostora za mlade i još neafirmirane pjesnike. Kao i svi mladi ljudi ispisivao je ljubavne stihove koje je recitovao na omladinskim okupljanja, na radnim akcijama, izviđačkim smotrama. Kasnije, u nekom zrelijem dobu, životne prilike i druge okolnosti odmakle su ga od poezije, a obaveze na radnom mjestu i u porodici sve su manje ostavljale vremena za čitanje.

No, sa izbijanjem agresije, u novim okolnostima, kad se našao među borbama, uglavnom mladim ljudima, koji su u patriotskom zanosu, hrabro stupali u redove branilaca Bosne, zajedno sa njim odlazili na linije odbrane Gračanice, ali i na duga ratišta, ponovo se okrenuo poeziji i stihu. Upravo ti mladi ljudi, entuzijazam, patriotski duh, ispoljena hrabrost na linijama, mnoge tragedije i ratna zbilja – sve to bilo je inspiracija Beganoviću, kojeg su borci odmila zvali „Babo“ da o tome progovori stihom, da zapiše, odrecituje, otpjeva... Na svoj način. Kako je kasnije govorio, iz njega je u određenim trenucima stih naprosto izbijao. Osjećao je da ga je morao ispisati, izgovoriti, onako sirovo, ponekad nezgrapno i nepoetski, a ponekad nježno kao uspavanka u desetercu koji svi nosimo u sebi. U nekim slučajevima, opet to je grmljavina, sijevanje munje, poklič, poziv u boj za domovinu. Teško je poetsku vrijednost tih desetaraca mjeriti količinom patriotizma, koji oni iskazuju. Ako je upitna neka estetska vrijednost tog patriotskog stiha (pisanog mahom namjenski), sigurno možemo reći da u ovom slučaju našem Liski ne manjka iskrenosti, one baš iz srca. Za njega je to pisanje bilo i neki ventil kroz koji bi stih iznenada šiknuo, probio, procurio. Naprosto, pokušao je stihom pribilježiti jedno sumorno ratno vrijeme, pretočiti i efektno iskazati svoj patriotski osjećaj i prenijeti ga na druge. Negdje je to uspijevao i bukvalno. Talentovaniji saborci oko njega uzimali bi harmoniku ili gitaru u ruke i zajedno s njim u nekim ratnim večerima „opjevali“ tu poeziju, kasnije je ta muzika snimanja, pjevana na priredbama, na liniji odbrane itd.

Jednom riječju, osim sa puškom u ruci, doprinos odbrani Beganović je dao i ispisivanjem većeg broja patriotskih pjesama, od kojih su, kao što rekosmo, neke uglazbljene, otpjevane i snimljene, postavši i pravi ratni hitovi. Bio je to, naprosto svojevrsan odgovor na opće ratne (ne)prilike kroz koje su on i njegov narod prolazili. Neke njegove pjesme

su nastajale na nagovor suboraca, običnih vojnika – da se pjevaju kao vojničke pjesme, a onda su i starije u komandama prepoznali Liskin dar...

Ratne pjesme i stihove, Beganović je potpisivao svojim pseudonimom Babo. Bilo je to, zapravo, njegovo *nom de guerre* – još iz prvih dana odbrane od agresije na Bosnu i Hercegovinu. To ratno ime dali su mu borci 1. čete Odreda TO Gračanica (čuveni „Škorpioni“), jer je po godinama bio stariji od njih. Pod tim imenom je potpisan i na omotima nosača zvuka na kojima su se uglazbljene i snimljene pjesme pojavile.

Osim patriotskih pjesama, u toku 1992. godine ispisivao je i ratni dnevnik, danas zanimljiv historijski materijal kojeg bi vrijedilo prirediti i objaviti.

RIJEČ DVIJE O NEKIM PJESMAMA

Vjerovatno najpoznatija pjesma Mehmedalije Beganovića nosi naslov „*Crn se oblak nad Bosnom nadvio nadvio*“. Nastala je u junu 1992. godine, na početku rata. Kako je autor zapisao u svom ratnom dnevniku, uglazbio pjesmu je, na njegov poticaj, uglazbio jedan od pripadnika 1. čete (borac po nadimku Zrno iz Javora (autor je zaboravio ime). Kasnije će tu pjesmu snimiti Ibrahim Jukan i ona će postati jedan od najvećih ratnih hitova, na prostorima Gračanice i njene uže i šire okoline, ali i znatno dalje...

Tužnu pjesmu „*Šehidom si, Meho, post'o*“ autor je posvetio Mehmedu Ahmedbegoviću Meši, jednome od osnivača Patriotske lige u Gračanici i komandiru Manevarskog voda TO, koji je poginuo u odbrani Gračanice na Zečevom gaju 25. 05. 1992. Pjesmu je uz saz otpjevao i snimio Bahrija Mehurić, inače član komande OG-2. Kasnije je drugu verziju (uz narodni orkestar) otpjevao i snimio naš poznati interpretator sevdalinke Esed Kovačević. Kompozitor i autor aranžmana bio je Nedžad Alić iz Miričine.

Pjesma „*Škorpioni*“ nastala je na poticaj boraca 1. čete Odreda TO Gračanica (odno-

sno 1. pješađijskog bataljona 111. gračaničke brigade) – popularnih "Škorpiona". Pjesmu je prvi otpjevao rahmetli Sejo Plovak. Pjesmu je komponovao Edin Mustačević, sin Asima iz Gračanice.

Pjesma "Dvjesto dvanaesta oslobodilačka brigada" nastala je na poticaj Ibrahima Nurkića, načelnika štaba OG-2, kao pjesma novoformirane 212. bosanske oslobodilačke brigade. Pjesmu je otpjevao i snimio Esed Kovačević. I ovu pjesmi je, po sjećanju Ese Kovačevića, komponovao je Nedžad Alić iz Miričine.

Dvije pjesme „Ako“ i „Borci 92 – 95“ objavljene su u zbirci *Drugi korpus slobodi pjeva*, koju su priredili Hasib Mušibegović i Osman Kavazović, a izdalo Udruženje građana za zaštitu tekovina borbe za BiH (2002.). Prvu je, kako stoji u napomeni posvetio sebi u slučaju da pogine, druga je u rukopisu naslovljena kao "Veteran".

Pored više uglazbljenih i nekoliko objavljenih pjesama, Beganović je napisao još mnoštvo stihova, koji su ostali u njegovoj ratnoj bilježnici u nekoj radnoj verziji. Mnoge od njih nisu naslovljene, ali je izvjesno da su pisane kako bi se pjevale, pri čemu je autor najčešće koristio deseterac i slične forme, karakteristične za sevdalinku i drugu narodnu kajdu. Na nekim mjestima vidi se izraziti uticaj sevdalinke na njegov pjesnički izraz u tim pjesmama. Postoji mogućnost da su neke od njih i pjevane, odnosno javno izvođene (na kulturno-zabavnim manifestacijama i vojničkim priredbama, kakve nisu bile rijetke tokom rata), ali su zaboravljene. Za ovu priliku izabrano je nekoliko takvih pjesama. Na kraju objavljujemo dvije izrazito uspjele pjesme, koje nisu patriotskog, već psihološko-refleksivnog karaktera („*Primi me svode*“, „*Povratak*“)

IZBOR PJESAMA

Crn se oblak nad Bosnom nadvio

Crn se oblak nad Bosnom nadvio,
A magla je dole opasala
Dušman hoće da mi Bosne nema,
Ona ne zna, a zlo joj se sprema.
Oj, Srbijo, ognjem izgorila!
Crna Goro, u crno se zavila!
Vojvodino, prokleta ti bila,
Što si Bosni zulum učinila.
Oj, narode, bosanskoga roda,
podanici bilo kojeg Boga,
ne daj Bosne ni njezina nama.
Srce Bosne lahko se ne slama.
U sabah ću u rat poći,
zaboravit' divne noći.
Umreš li, Bosno, umrijet ću i ja,
Za slobodu tvojih sinova.

Šehidom si, Meho, post'o

Il' je mora, il' je java,
il' je teški san?
Pogin'o je Mehmed, majko,
najbolji jaran.
Braneć Bosnu, Gračanicu,
ponos roda svog,
takva mu je sudba, majko,
što odredi dragi Bog.
Svi robovi Allahovi,
počujte me sad,
u Džennetu s hurijama,
Mehmed živi mlad.
Šehidom si, Meho, post'o,
u srcima našim ost'o
kao junak roda svog.
I mi ćemo svi za tobom
kad odredi dragi Bog.

Škorpioni

Bosna gori, nema više mira,
 nastradat će ko nam Bosnu dira.
 Ko su ono borci neumorni?
 To su, majko, mladi Škorpioni,
 hej, hej, hej, Škorpioni.
 Hej, gledaj, to su oni,
 Šinja, Babo, Sume, Tasko,
 Kunda, Halil, Rule, Pita,
 Nijaz, Fahro, Doktorica,
 Zrno, Mali i ostali.
 Sve je stao jaran do jarana,
 vole Bosnu, jedina im mana.
 Agresori nek' crninu meću,
 Škorpioni kada u boj kreću,
 hej, hej, hej, Škorpioni.
 Svi su, majko, junačkoga srca,
 tu su oni gdje se mnogo puca.
 Kad umiru pjesma im je dika,
 za njih Bosna ostat će velika.
 Srce kuca Bosna dobro diše,
 Škorpiona sve je, majko, više,
 hej, hej, hej, Škorpioni.

[Pjesma Prvoj četi]

Oj Amire, prijatelju stari
 Naši borci imena nam dala.
 Meni Babo, jer sam b'jela brada,
 Tebi Akrep, što ti i pripada.
 Mi volimo našu Bosnu bajnu,
 sve gradove, Gračanicu sjajnu.
 Naše borce, jer su pravi ljudi
 ne daj, brate, da im iko sudi!
 Naš se Kunda ponekad napije,
 u neznanju on se i pobije.
 Sume šuti kad nešto "zamuti",
 Uz njega je uvijek Rule ljuti.
 Mevlid nam je ponajbolji borac,
 a Zikrija za mine je tvorac.
 Za mitraljez nema Taksi ravna.
 Ni' takvoga ko njega jarana.
 Zaboravit' ne možemo "Kobre",

ni "Đavole" gračaničke ljute.
 Svi su oni borci sad bez mane,
 život daju, Gračanicu brane."

Dvjesto dvanaesta oslobodilačka brigada

Bosna gori, Bosna plače,
 smrti prkosi,
 vjetar puše, miris krvi
 zemljom pronosi.
 Rodila se na zgarištu,
 Bosne ponosne,
 koja slavu i pobjede,
 Bosnom pronose.
 Sastavljena od jarana,
 duša bosanskih,
 za Bosnu će umrijeti,
 Bošnjak prkosni.
 Svi sinovi svoje Bosne,
 Bog ih sastavi,
 nek' ih Allah čuva dragi,
 od zla izvadi.
 Zadrhtaše mnoga srca,
 srca bosanska,
 kad se rodi ponosita
 Dvjesto dvanesta.

Pjesma Gračanici

Pjesmom ću te opjevati, grade
 Tvoje bašče i cv'jetne mahale;
 Nek' pjevaju Gračanlije mlade,
 kada ljube i kad ljubav nude.
 Lipe su ti natkrile čaršiju,
 te mirisom svojim opijaju
 medresa je u sredini stala,
 u ljepoti šadrvana mala.
 Mahale su ruža procvjetala,
 bistra rijeka Sokoluša mala
 Čaršijom je šetati milina,
 jer je ponos bosanskoga sina.

Braća Beganovići - Sejdo i Mehmedalija -Liska

[Nemoj, Bosno, tužna biti]

Slušaj me brate, slušaj me rode
 Slušaj me, sada, najdraži moj
 Bosna je jedna na sv'jetu ovom,
 Jedina zemlja što volim ja,
 Ovdje se ruši sve što je sveto
 Ovdje se ubija i narod tvoj.
 Svugdje na sv'jetu sad vlada tama
 Ovdje mi sunce najljepše sja.
 Nemoj Bosno tužna biti
 Tebe ćemo odbraniti
 Ti mi čuvaj uspomene
 Na jarane izgubljene.

[Zaboravit ja ne mogu]

Bol mi teška dušu mori
 Mome srcu ne da mira

Daj mi, Bože, daj mi snage
 da pobijem dušmanina.
 Zaboravit ja ne mogu
 Sve jarane što su pali
 Za tebe su oni, Bosno
 I živote svoje dali.
 Imena im neću reći,
 Za njih djeca Bosne znaju,
 A na putu do Vječnosti,
 Nek' im zv'jezde neba sjaju.

[Pita Zlata staru majku]

Pita Zlata svoju staru majku,
 Je l' joj Meho sinoć dolazio,
 Na to stara odgovara majka.
 Jeste, šćeri, drago moje zlato,
 Sa četom je Meho prolazio,
 I poklon je za te ostavio.
 Još je rek'o, ako se ne vrati
 Da uručim najdražoj mu Zlati.

Borci '92. – '96.

Ponosno pokleče
na putu istine,
laž ne izreče,
donese osudu.
Svjestan svoje nemoći
istinski zadrhta
i ništa ne reče
u svoju odbranu,

Veteran.

Kroz puste ulice grada
Idem stazama sna
I ove zvjezdane noći
Lutat ću uzalud znam

Primi me svode

Primi me svode
Primi me u zagrljaj svoj
Do svakog rađanja dana
Ja mislim samo o njoj
Gledam na nebu zvijezde
Njihov opojni sjaj
Gdje si mi, ljubavi moja
Za tobom umirem znaj

Povratak

Bubnjevi pakla, mašta i snovi, ponor je, tvoja
draga te lovi
U dimu trave ti tražiš spasa, u ritmu bubnja
i tonu basa
Toneš u tamu, izlaza nema, jer gnijezdo smrti
u tebi drijema
Ako bi stala ovoga trena, potop života bilo bi
sjena
Svjetlo u tami ljubav je moja, vraćanje životu
odluka tvoja
Ponovo ljubi, potraži spas, za sebe, za mene,
za nas
Oči te plave još toplo sjaje, što meni nadu za
tebe daje
Podigni glavu, ispravi stas, ja sam ti sada je-
dini spas.

NAPOMENE:

Pjesme čiji su naslovi u uglastim zagrada-
dama u originalom rukopisu autora nisu nas-
lovljene, naslov je, dakle redakcijski!

["Pjesma Prvoj četi"] je zanimljiva jer se
u njoj spominje, uglavnom po nadimcima,
nekoliko boraca 1. čete ("Škorpiona") – i ka-
snije poznatih boraca i starješina, od kojih su
neki i RVI, "zlatni ljiljani", šehidi... Autor na
kraju spominje i "Kobre" (2. četu Odreda TO,
odnosno 1. bataljona) i "Đavole" (3. četu u
istoj jedinici).